

SVOBODNA SLOVENIJA

ASO (LETO) XXV. (19)

No. (štev.) 33

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

18. avgusta 1966

V čem je jedro?

Med problemi, ki so v zadnjih letih povzročali argentinski narodno zavedni javnosti največ zaskrbljenosti, so bile argentinske državne univerze. Zlasti buenosaireska. Zanje mora ljudstvo prispevati, na stotine in stotine milijonov pesov in z njimi vzdrževati ustanove, ki naj bi bile visoki znanstveni zavodi za pripravljanje študentske mladine za najrazličnejše strokovne poklice, v resnici so pa postali visoke šole komunizma in njegove prevratne dejavnosti. Prav tako, kot je bilo pri nas v predvojni Jugoslaviji na vseučiliščih v Ljubljani, Zagrebu in Beogradu.

Kdor ne pozna razmer v Argentini, se bo temu čudil, ker je znano, da je ta država pretežno katoliška. Pa se je tudi tu zgodilo tako, kakor se navadno dogaja po svetu. Demokrati sami so bili tisti, ki so komunistom odprli pot do ključnih položajev na univerzi. Nihče, drugi ne kot gral. Aramburu, predsednik vlade osvobodilne revolucije. Ta je leta 1956 izdal nov zakon o univerzah ter je dotedanji sistem spremenil v toliko, da univerz in fakultet niso več vodili samo rektorji in dekani, ampak vseučiliški odnosno fakultetni sveti. V te so pa bili poleg profesorjev pritegnjeni tudi študentje in tudi diplomanti, t. j. tisti, ki so že končali študije. Profesorji so imeli v vseučiliškem svetu 50 članov, študentje 25 in ostalih 25% so volili diplomanti. V vse te svete so bile vedno volitve. Tako je prišel na argentinskih univerzah v veljavo sistem, ki so ga ruski komunisti upeljali na svojih univerzah po svoji revoluciji. To da leta 1932 so ga tam kot nepraktičnega odpravili in znova dali na univerzah vso oblast rektorjem in dekanom. V Argentini so pa s to zahtevo komunisti prodrli še 23 let pozneje.

Kakor po vseh univerzah, so tudi na argentinskih strokovna študentska društva. Na argentinskih univerzah so takomenovane reformistične in humanistične skupine. Prve vodijo komunisti, ali so vsaj pod njihovim močnim vplivom, v drugih se pa večanjajo demokratsko usmerjeni študentje. Na buenosaireski univerzi so se komunisti z leti s svojim načinom propagande ter ustrahovanja in s pomočjo sebi naklonjenega učnega osebja, tako uveljavili, da imajo večino skoro na vseh fakultetah. Zlasti so napadali na medicinski, filozofski in gospodarski fakulteti. Tako so komunisti državno univerzo spreminili v svoj zavod. Postala je naravnost njihova trdnjava s 70.000 "študenti", od katerih jih je takih študentov, ki študije tudi končajo z izpiti, le kakih deset odstotkov.

V njej so vsa zadnja leta nemoteno uprizarjali politične demonstracije proti vladi, zlasti pa proti "yankejskemu imperializmu in napadom na v Dominiškanski republiki ter v Vietnamu". Leta 1965 so n. pr. na fakulteti za gospodarstvo onemogočili predavanje severskoameriškega gospodarstvenika W. Rostovu, šefu planifikacije v ameriškem zunanjem ministrstvu. V Argentini se je uradno mudil zaradi pregledovanja njenega gospodarstva. Komunistični študentje mu na univerzi ne samo, da niso pustili govoriti, ampak so ga celo obmetali z gnillimi jajci in paradizniki! Tedanji rektor Raúl Olivera je zaradi te sramote odstopil. Pa tudi kot protest proti dekanu omenjene fakultete Rolandu Garciji, ki ni izdal nobenih varnostnih ukrepov.

Komunistični študentje so šli celo tako daleč, da so aktivno podpirali začetke komunistične gverile v Argentini, na vso moč pozdravljali sklepe komunistične trikontinentalne konference na Kubi za komunistično prevratnost v Južni Ameriki ter se izrekli "za osvobodilna gibanja vseh zatiranih narodov".

Komunistična partija, ki je v Argentini zelo bogata — samo njena nabirka leta 1965 ji je prinesla 177.364.000 pesov — to su seveda skrite podpore evropskih komunističnih strank, med katerimi je tudi Zveza komunistov Jugoslavije — je svoje študente z univerze uporabljala za napadalne oddelke proti policiji. Zato so bili za partijo vsi študentovski izgredi na univerzi, kakor policijski spopadi s policijo, zažiganje avtomobilov, uničevanje privatne lastnine pred trgovinami in restavracijami po ulicah, kjer so se odigravale demonstracije, samo generalke za pripravo splošne komunistične revolucije.

Johnson: „Komunistična zmaga v Vietnamu je nemogoča“

Ameriški vrhovni poveljnik v Vietnamu gral. Westmoreland je imel skupno z Johnsonom v Johnson City v Teksasu tiskovno konferenco, na katero so bili povabljeni časnikarji. Westmoreland in Johnson sta v dolgih razgovorih prešetala vrsto problemov, ki zadevajo Vietnam.

Johnson je izjavil, da bo vietnamska vojna proti komunistom še dolgo trajala, da pa bo komunistom nemogoče zavladati nad Južnim Vietnamom. „Komunistična zmaga ni več samo neverjetna, pač pa povsem nemogoča,“ je zatrdil Johnson. „Nihče sicer ne more reči, kdaj bo prišlo do miru in koliko mož bomo potrebovali, da se bo to zgodilo ali koliko časa bomo morali še vzdržati. Ameriški narod mora vedeti, da hitre zmage ne bo, toda ves svet mora vedeti, da se mi iz Vietnamu ne bomo umaknili,“ je poudaril Johnson.

Ameriške čete so v Vietnamu začele izvajati novo taktiko proti komunistom. V majhnih skupinah prodirajo v področja, kjer menijo, da se skrivajo velike

komunistične vojaške formacije, da jih tako izvajajo iz njihovih skrivališč. Komunisti namreč menijo, da imajo oporavka z maloštevilno patruljo in jo napadejo. Takoj zatem se na komunistične vojaške oddelke, ki so se dvignili iz skrivališč, vsuje iz daljave toča topovskih granat, na nebu pa se pojavijo jate helikopterjev ali bombnikov, ki pomagajo ameriški patrulji, da vzdrži komunistične napade, dokler ne prihitijo na bojišče še ostali ameriški in južnovietnamski oddelki.

S to taktiko se je Amerikancem posrečilo odkriti številna skrivališča komunističnih vojaških oddelkov, prav tako pa tudi prizadejati komunistom težke izgube v moštvu in materialu.

Amerikanci so v zadnjem času ugotovili, da je Maocetung poslal v Severni Vietnam okoli 25.000 kitajskih delavcev in inženirjev, ki pomagajo Severnim Vietnamcem popravljati od ameriških bombardiranj porušene mostove, tovarne in ceste.

„Lunar Orbiter“ — satelit Lune

V sredo, 10. julija so Američani z Ritiča Kennedy pognali z raketo Atlas-Agena svojega prvega umetnega satelita Luna na pot. Raketa ga je najprej pognala na krožno pot okrog zemlje, kjer je krožil 20 minut. Med tem časom, so telemetrijske postaje na zemlji zasledovale njegovo pot, elektronski računski stroji pa so sproti preračunavali podatke poti. Po dvajset minutah je bil začasni satelit zemlje pravilno uravnan in na brežično povelje z zemlje je raketa Agena ponovno zagorela in začela poganjati Lunar-Orbitra z vedno večjo hitrostjo proti točki, kjer naj bi bila Luna v nedeljo, 14. avgusta.

Ko je Lunar-Orbiter dosegel hitrost 37.000 km na uro (!), torej nekaj nad 10 km na sekundo, je Agena ugasnila in se ločila od Lunar-Orbitra. Naslednji dan je Lunar-Orbiter na brežični ukaz z zemlje s svojim raketnim motorjem še popravil smer, tako da ni bilo več dvoma, da bi pravilno dosegel svoj cilj. Po 92 urah poleta je bil v nedeljo, 14. avgusta, dopoldne le še 1900 km nad Luno, proti kateri je padal. Na brežično povelje se je vžgal njegov raketni motor in zavrl — zmanjšal njegovo hitrost v toliko, da je lahko postal umeten satelit Lune (sicer bi ali letel mimo Lune ali pa se na njej razbil). To zaviranje je zmanjšalo njegovo hitrost 7.000 km na uro na 4.630 km na uro.

Tako od nedelje kroži Lunar-Orbiter v precej podolgovati elipsi okrog Lune. Ko se ji najbolj približa, je le 191 km nad njeno površino, ko se pa najbolj oddalji, je 1857 km nad Luno. Za eno

obkrožitev potrebuje 3 ure 37 minut in 36 sekund. Lunar-Orbiter tehta 385 kg in je prvi vsemirski fotografski laboratorij. V soboto, 20. avgusta, namenjajo Američani z brežičnim ukazom še enkrat zavreti kroženje Lunar-Orbitra, ki bo zopet z raketnim motorjem zmanjšal svojo hitrost in se za več kot 150 kilometrov približal Luni. V še bolj strmi elipsi bo nato krožil od okrog 40 km do 1850 km približno na 3 in pol ure okrog Lune.

Tisti pas, nad katerim bo letal v višini 40 km, bo seveda lahko dobro fotografiral. Delal bo z dvema fotografskima objektivoma: prvi bo zamogel fotografirati na eno sliko 900 kvadratnih kilometrov, drugi po 45 kv. km lune površine. Prenos teh posnetkov ne bo izvršen po televizijskem načelu kakor pri nekdanjih Rangerjih. Vsi posnetki bodo napravljeni na 70 mm širok fotografski film, ki ga bo avtomat sam razvil. Razvite negativne bo avtomat s posebnim „elektronskim očesom“ pregledal točko za točko in rezultate tega pregleda brežično sporočal na zemljo. Tu bo elektronski računski stroj po teh podatkih sestavil fotografijo točko za točko. Slike bodo neprimerno bolj ostre kot pri televizijskem prenosu. Vseh posnetkov bo Lunar-Orbiter mogel napraviti le 353, potem mu bo pa zmanjkalo — filma.

15. avgusta je Lunar-Orbiter prvič prenašal fotografske slike na zemljo — vendarle samo za preizkus, če vse naprave dobro delujejo. Fotografije — pravilneje negativi — so bili že naprav-

Če so prejšnje argentinske vlade spričo te nevarnosti, ki je grozile Argentini, ostajale brezbržne, je jasno, da vlada argentinske revolucije to ni mogla ostati, ko si je postavila za cilj splošno obnovo v državi in moralni dvig naroda. Zato je mesec dni po prevzemu vlade gral. Onganía izdal odredbo, s katero je vodstvo univerz prenesel na rektorje in dekane, delokrog vseučiliških svetov pa na pristojno ministrstvo. Študentskim društvom je po tej odredbi prepovedano na univerzah sleherni politični udejstvovanje.

Po objavi gornje vladne odredbe so komunisti po posameznih fakultetah zlasti na buenosaireski univerzi zagnali silen hrup. Že za naslednji dan (29. julija) so napovedali zasedbo raznih fakultet. Te načrte jim je policija preprečila. Na fakulteti za gospodarske vede je prišlo do pretepev. Ker so bili med študenti tudi nekateri profesorji — med temi je bil tudi severnoameriški profesor Ambrose — so več udarcev s policijskimi palicami dobili tudi ti.

Ti dogodki so imeli seveda odmev v svetu. Kako tudi ne, če je pa buenosaireski dopisnik New York Timesa Maidenberg svojemu listu poročal, da je sedanja argentinska vlada nad vso državo sprostila pravečati „nacistični teror“. Vedel je tudi povedati, da je policija vdiral na fakulteto s protijudovskimi (!) vzkliki. Zelo je bil ta list v skrbah za avtonomijo argentinskih univerz, prav nič je pa ni kazal tedaj, ko je kubanski komunistični diktator iz-

vajal resnično nasilje po kubanskih univerzah, kot ve povedati meksikanski list El Sol.

Taka in podobna netočna ter pretirana poročila so zavedla tudi najvišje funkcionarje ameriškega zunanjega ministrstva. Sam zunanji minister Dean Rusk je postal namah „ves zaskrbljen nad dogodki v Argentini“. Nič manj njegov pomočnik za latinskoameriške države Lincoln Gordon, med tem, ko je ostali svet, zlasti v zahodnih evropskih državah, položaj pravilno ocenil. Argentinska vlada je na univerzi nastopila proti komunistom. Nič drugega ni storila kakor to, kar morajo sedaj delati Amerikanci v Vietnamu. Samo s to razliko: Argentinska policija je proti komunističnim študentom nastopila s palicami, Amerikanci pa morajo proti komunistom v Vietnamu uporabljati topove in letala ter v krvavih bojih umirajo ameriški vojaki. Gral. Onganía z nastopom proti komunistom hoče argentinski narod samo obvarovati pred takimi nesrečami v bodočnosti.

Na izjave Ruska in Gordona je argentinska vlada opozorila ameriško, da izjave njenih funkcionarjev predstavljajo že vmešavanje v čisto argentinske notranje zadeve; kar se pa tiče ameriškega profesorja, je predsednik vlade gral. Onganía sam izjavil, da obžaluje, da je bila uporabljena sila.

Tako zadržanje ameriškega zunanjega ministra do vlade grala Onganije — in to v času, ko je na Kubi zasedal ko-

Obletnica smrti Osvoboditelja grala. San Martina

Argentina se je v sredo, 17. avgusta spoštljivo spominjala 116. obletnice smrti generala José de San Martina. Dopoldne je bila položitev venca v buenosaireski katedrali na mavzolej narodnega Osvoboditelja, popoldne ob treh pa je bila vojaška slavnost pred San Martinovim spomenikom. Ob uri San Martinove smrti je zabobnel trobentač, eska-drila vojaških letal je preletela San Martinov trg, iz topov so oddali 21 strellov, nakar je vojaška godba zaigrala

narodno himno. Zatem je predsednik republike general Onganía položil venec na Osvoboditeljev spomenik.

Argentina Osvoboditelja San Martina je postala nova domovina tudi mnogim drugim narodnostmi tudi številnim Slovincem. Zato so se tudi oni z vsem spoštovanjem spominjali obletnice njegove smrti s prošnjo Bogu naj bi nad Argentino in njene prebivalce razlil svoj blagoslov, da bo v še večji meri domovina srečnih in zadovoljnih ljudi.

I Z T E D N A V T E D E D

V kolumbijski prestolnici so se 15. avgusta zbrali trije predsedniki. Začela se je „mala vrhunska konferenca“ ki so se jeudelečili kolumbijski predsednik Carlos Lleras Restrepa, čilski Eduardo Frei in venezuelski Raúl Leoni. Konferenco so omenjeni predsedniki sklicali zato, da so se pogovorili o „latinsko-ameriški integraciji, o načinu, kako jo pospešiti in o obliki, v kateri bi ji lahko ZDA pomagale.“

Poleg integracije so se omenjeni predsedniki razgovarjali o pospešenju Zveze za napredek ameriškega kontinenta, prav tako pa tudi o razvoju agrarne reforme v posameznih južnoameriških državah ter o obrambi cen južnoameriških poljedelskih proizvodov na svetovnem trgu, o „ohranjevanju reprezentativnih režimov v latinski Ameriki“, o problemu medameriške mirovne oborožene sile ter o predlogu, ki ga je pred dnevi poslal ameriški obrambni minister Mc Namara vsem južnoameriškim vladam o ustanovitvi politično-vojaške organizacije obeh Amerik, podobne NATO.

Papež Pavel VI. je z bulo Ecclesia Sanctae objavil štiri dekrete. Nanašajo se na škofo, duhovnike, redovnike in misijonarje. Za škofo in duhovnike je priporočilo, naj po možnosti s 75 letom ali pa še prej zaprosijo za upokojitve; škofom naroča tesno sodelovanje z duhovščino; glede misijonstva dekret predvideva ustanovitev posebnega centralnega misijonskega sveta v Rimu. Z objavo bule Ecclesia Sancta je papež zaključil delo pokoncilske komisije.

Bolivijski predsednik René Barrientos je izjavil, da ni v izgledu, da bi Bolivija obnovila diplomatske zveze s Sovjetsko zvezo.

V Meksiku so odkrili komunistično zaroto proti sedanji demokratski vladi.

ljene na modelu Lune na zemlji. Vložili so jih v napravo za brežični prenos, ko so pripravljali Lunar-Orbitra za odlet, hoteč tako prihraniti dragoceni film za čisto znanstvene posnetke. Po teh naj bi se dokončno izbralo mesto, kjer bodo pristali leta 1969 Američani na Luni. Poskusni prenos je bil zelo zadovoljiv.

munistični študentovski kongres Latinske Amerike, na katerem je bila podarjena solidarnost vseh komunističnih ameriških študentov z argentinskimi komunističnimi študenti v njihovem „boju proti vojaški diktaturi“, je prijel Z. D. A. v Argentini močno presenetilo. Nedeljski jutranjih La Nación, drugi največji argentinski dnevnik, je n. pr. v svojem zunanje-političnem pregledu za označitev tega presenečenja naj ameriškim izpadi proti Argentini, uporabil naslednjo izjavo nekega komunističnega diplomata: „Če bi mogel pojasniti svojem ministruv sedanjo ameriško politiko do argentinske vlade, bi se lahko vrnil v svojo državo in dejal: Izpolnil sem svoje poslanstvo.“ List dodaja: „S tem diplomatom so pa tudi mnogi zahodni opazovalci priznavali svoj neuspeh v iskanju zadostnega opravičila za surovost izjav, ki so jih dajali najodgovornejši funkcionarji ameriškega zunanjega ministrstva prejšnji teden zaradi dogodkov, ki so se, razen slučajne navzočnosti nekega ameriškega profesorja, nanašali izključno na argentinske notranje zadeve.“

Še huje je zadnje ameriške izpade proti Argentini označila druga osebnost z ugotovitvijo: ZDA so doslej naprville že veliko, veliko napak v svojem nastopanju proti komunizmu in njegovi nevarnosti v svetu. Toda najhuja je ta, ker je vsemu svetu odkrila, da nima jasne in določene označene politike niti do Južne Amerike, kaj šele za ostali svet!

Pripravljalo jo je „Ljudsko revolucionarno gibanje“, ki ga vodita časnikar Victor Rico Galan in vseuč. prof. Rafael Usalde. Oba sta goreča zagovornika kubanskega kom. diktatorja Castra.

V Dominikanski republiki so znaki, da so komunisti in njihovi sopotniki dobili navodila od zunaj, da morajo znova začeti rušiti javni mir in red. Vse državo so namreč preplavile vznemirljive govorice ter napovedi, katere so v prestolnici spremljali tudi teroristični nastopi.

Sovjeti in vzhodnonemški komunisti so 13. t. m. na vso moč proslavljali zid sramote, ob petletnici njegove postavitve sredi Berlina. Na aventiji Unter den Linden je bila velika vojaška parada. V sprevedu so korakali tudi obojeni komunistični delavci. Govorniki so postavitev zidu sramote proslavljali kot varnost za ohranitev miru v Nemčiji. Zahodni vojaški poveljniki so spričo takih sovjetskih zatrjevanj pri sovjetskih oblasteh vložili oster protest. V njem zatrjujejo, da zid sramote ni bil postavljen zaradi potrebe po zavarovanju miru, ampak zaradi preprečitve prebege ljudi izpod komunističnega jarma. V Vzhodni Nemčiji v svobodo na zahodni strani. V petih letih je iz Vzhodne Berlina pobegnilo v Zahodni Berlin 24.500 ljudi. Med temi je bilo 1850 vojakov. Pri poskusu prebege so komunistični stražniki pobili najmanj 126 ljudi.

V Londonu so neznani zločinci pobili tri policijske stražnike med njihovim patrolnim obhodom po mestu. Scotland Yard je poslala v akcijo ves svoj aparat, da bi čimprej izsledili zločince. V zvezi s tem zločinom prihaja iz javnosti zahteva po zopetni uvedbi smrtno kazni.

ARGENTINA

Izjava predsednika ameriškemu tisku

Predsednik general Onganía je sprejel predstavnika dnevnika ameriškega tiskovnega podjetja Scripps — Howard Johna T. O'Rourkea in Hal Hendrixa. Razgovor se je nanašal na zadnje dogodke na buenosaireski univerzi. Predsednik je razložil načrte vlade za ureditev razmer na univerzi. Naglašal je, da bo avtonomija univerze ostala neokrnjena. Glede odnosov z ZDA je predsednik republike dejal, da razen pojasnjevanja glede univerz med obema državama prevideva, da bodo prisrčni, kakor so bili v preteklosti, t. j. v vzdušju prijateljstva in sodelovanja. Naglašal je potrebo, da morata Argentina in ZDA biti tesno povezani med seboj v obrambi kontinenta pred skupnimi sovražniki. Ameriškim časnikarjema je general Onganía tudi znova potrdil, da bo sedanja argentinska vlada spoštovala svobodo tiska.

Titov propagandist Strelec izgnan iz Argentine

Buenosaireske radijske postaje so v torek, 16. avgusta, v večernih oddajah poročale, da se je vlada argentinske revolucije odločila izgnati iz države kulturnega atašeja na Titovem poslanstvu v Buenos Airesu Rosalda Streleca. Vlada mu je za odhod določila rok 48 ur. To odločitev je Titovemu poslaniku Pavlu Bojcu sporočilo zunanje ministrstvo. Radijsko poročilo je navajalo, da je Ronald Strelec od svojega prihoda v Argentino l. 1963 razvil komunistično propagando ter „delal razdore in motnje med emigrantskimi narodnimi skupinami iz Jugoslavije, ki že dalj čase v Argentini Zunanji minister je pa časniki karjem glede Strelečevega izгона izjavil, da se po diplomatskih pravilih razlogi za izgon „nikdar ne objavljajo“.

Proslava treh jubilejev v Buenos Airesu

Družabna pravda, ki med slovenski izseljenci po svetu preučuje in razširja krščanski socialni nauk, izdaja istoimenski list in zadevno literaturo, je za nedeljo 14. avgusta pripravila proslavo treh jubilejev: 75 letnice enciklike Rerum novarum, 35 letnice okrožnice Quadragesimo anno in 20 letnice izhajanja glasila Družabna pravda.

V kapeli Slovenske hiše je bila najprej sv. maša. Po namenih Družabne pravde jo je opravil g. Msgr. Anton Orehar. V cerkvenem govoru je z naslonom na obe papeški socialni okrožnici govoril o delu kat. Cerkve za uvedbo krščanskega socialnega nauka v svetu, za zgraditev človeške družbe na socialni pravičnosti, zatem pa o nalogah skupnosti in poedinca v sedanjem času po navodilih zadnjega cerkvenega zbora za pravilno rast skupnosti ter o delu laikov v kat. Cerkvi.

Slavnostno zborovanje

Slavnostno zborovanje je bilo v mali dvorani Slovenske hiše. Začel ga je predsednik Družabne pravde g. Jože Jonke z molitvijo za „ubrani rod“, nato pa s pozdravom zastopnikov cerkvenih in civilnih organizacij, urednikov slovenskih listov in časopisov in sploh vseh navzočih. Povedal je, da se je po izdaji Leonove okrožnice Rerum novarum l. 1891 „začel tudi slovenski verski, narodni, kulturni, socialni in gospodarski vzpon“. V zvezi z njim omenja Janeza Ev. Kreka, Missija, Mahnič, Jegliča, Šušteršiča, Lampeta, Korošca, Ušeničnika, Pavlico, Klekla in „še celo legijo oravev, ki so črpali navdušenje in smernice za svoje delo prav iz te zgodovinske enciklike“. Tudi za drugo papeško okrožnico pravi, da je prinesla „jasnost v mnogih zapletenih vprašanjih in ločila duhove“ s svojim odločnim nastopom zoper brezbožni in materialistični komunizem, ki je skušal pod krinko „krščanskega socializma“ osvojiti tudi slovensko delavstvo. Omenjal je dalje, da se je pod vplivom te druge socialne okrožnice začelo v Sloveniji novo socialno gibanje, ki ga v izseljenstvu nadaljuje Družabna pravda. Eden izmed začetnikov tega gibanja je bil g. žpk. Andrej Križman. Od ostalih borcev omenja dr. Ivana Ahčiča, Franceta Žužka, Franca Kremžarja, Karla Škulja, Pavla Masiča, Albina Gaserja, Franca Kukavico, Franceta Jemca, Jožeta Langusa, brata Piriha, Franceta Prežlja, Petra Lombarda, Franca Bertonec, Petra Rozmana in druge, ki so „svoja življenja dali za zmago družabnega soglasja. Spomin nanje je še vedno živ kot vzor nesebičnega delovanja“.

Govor o obeh papeških socialnih okrožnicah ter o njunem pomenu za sedanjo dobo je imel

g. žpk. Marko Mavrič

ki deluje v župniji sv. Jožefa Delavca na Camino Gral Belgrano, v prov. Bs. Aires, ki je veskozi „proletarsko naselje“. Kraj je bil do prihoda g. Mavriča v vsakem oziru povsem zanemaren in zapuščen. Ko je prišel med nje govoril je začel zahajati med ljudi, začel zbirati otroke pristaniških delavcev, ki so v tem kraju v večini, jih učiti, vzgajati, se z njimi igrati, ter jih organizirati v skavtsko organizacijo. S pomočjo otrok si je žpk. Mavrič začel odpirati pot v delavske družine, ki so v njem spoznale svojega prijatelja in zagovornika. Postal je njihov in oni so postali njegovi.

V svojem govoru je med drugim navajal, da kogar vodi krščanska ljubezen nujno tudi druge ljube ter njihove stiske, težave in trpljenje občuti kot svoje. Cerkev se je vedno brigala za socialno vprašanje. Na vsaki strani govori evangelij, kako je Kristus z besedo in zgledom hotel vcepiti apostolom in učencem ljubezen do drugih. Enako je v spisih cerkvenih očetov. Ob pojavi socialnega problema so ga začeli katoličani proučevati. Zavedali so se, da rešitev delavskega vprašanja ni le vprašanje ljubezni, temveč predvsem vprašanje pravice. Leto izdaja okrožnice

Zbornik Svobodne Slovenije za leto 1965 je zaradi svoje bogate in pestre vsebine vzbudil med vsemi izseljenci veliko zanimanje. Občudovali pa so ga tudi doma, kjer s posebnim zanimanjem berejo dokumentarne članke in razprave iz naše neposredne preteklosti.

V enem zadnjih pism, ki je prišlo iz domovine, je med drugim tole: „Zbornik 1966 je res odličen. Preko spominov na Korošca ne bo mogel noben zgodovinar; enako tudi ne preko fino napisane Resnice o naši borbi (Hirschegger) in preko ankete. Veliko kulturno delo vršite v emigraciji s svojim bojem za resnico, ki se pri nas o naši preteklosti nikdar ne sliši.“

Rerum novarum l. 1891 imenuje „začetek novega dela in novega zagona v izpolnjevanju Gospodove zapovedi o ljubezni do bližnjega. V nadaljnjih izjavah omenja delo naslednjih papežev za ustvaritev človeške družbe na socialni pravičnosti. Pri tem delu morajo s kat. Cerkvijo sodelovati tudi laiki ter lajšati bedo ljudi in pobijati nevednost med ljudstvom z besedo in dejanji.

Ob koncu poudarja, da si naj ob jubileju obeh socialnih okrožnic tudi Slovenci izprašajo vest, če v graditvi pravičnejše človeške družbe izpolnjujejo svoje dolžnosti.

Zahvala papežu

Po govoru g. župnika Marka Mavriča so udeleženci proslave sprejeli naslednjo zahvalo svetemu očetu:

„Sveti oče! Slovenski izseljenci v Argentini, združeni v organizaciji Družabne pravde, so pripravili proslavo papeških okrožnic Rerum novarum in Quadragesimo anno in tudi proslavo svoje ustanovitve.

Združeni rojaki na zborovanju izreka jo hvaležnost Vaši Svetosti, da smo dobili slovenske prevode okrožnic Janeza XXIII. „Mater et Magistra“ in „Pacem in terris“ prav po posredovanju Svetega sedeža. Izreka mo tudi ponovno zvestobo naukom Cerkve, ki jih je posebej izrekla na II. vatikanskem koncilu.“

O poslanstvu revije Družabna pravda ob 20-letnici njegovega izhajanja je govoril sedanji njen urednik

g. Maks Jan

V svojem preglednem govoru je prikazal vse težave, ki so spremljale ta „majhen list o velikih stvareh“ kot ga je označil v uvodniku ob njegovi ustanovitvi njegov prvi urednik g. Andrej Križman od ustanovitve do današnjih dni. Pa je vzdržal in ves čas vsake tri mesece izhajajoč na 16 straneh obravnaval tako velike probleme kot sta družbena pravičnost in ljubezen. K temu so pripomogli v veliki meri uredniki v dveh desetletjih: France Pleško, Jože Jonke, Rudolf Smersu, Avgust Horvat in Rev. Jože Jurak ter nič manj idealni sodelavci. Iz prikaza statistike je razvidno, da je v tem času izšlo 144 števk Družabne pravde s skupno 2190 stranmi. Med rojake je bilo razposlanih okoli 120.000 izvodov, kar predstavlja 2.304.000 strani izbranega gospodarskega in socialnega branja.

Poleg lista je omenjal knjižne izdaje: Ob jubileju, Prvi socialni dan, Naša gospodarska osamosvojitve, Quadragesimo anno, Stanovska ureditev Slovenije, Sociologija I., Sociologija II./1, Sociologija II./2, Socialna ekonomija, Mati in učiteljica in Mir na zemlji. S tako krščansko socialno literaturo se ne more ponajati nobena druga izseljenska narodnost. Poudarjal je nadalje, da si Družabna pravda ne lasti mono pola za krščansko socialno gibanje. S tem v zvezi omenja Socialni vestnik v Bruslju, pohvalno omenja, da so socialnim vprašanjem tudi ostali slovenski listi v izseljenstvu posvečali vedno veliko pozornost. Posebej navaja naklonjenost Svobodne Slovenije in Oznaniila ki stalno brezplačno objavljata vsa društvena obvestila.

Svoja izvajanja je zaključil z ugotovitvijo: „Naše delo je našlo odmev tudi v časopisju tujih narodov. Že pred leti nas je Internacional Catholic Digest vključil v seznam anketirancev o

16. kongres „Cerkev v stiski“

Od 4. do 7. avgusta se je vršil v Zahodni Nemčiji 16. kongres Cerkve v stiski. Kongresa se je razen številnih zastopnikov drugih narodnosti udeležila vrsta slovenskih intelektualcev, laikov in duhovnikov. V menu Slovencev je govoril dr. Franček Prijatelj o Protokolu med Sv. Sedežem in jugoslovansko vlado.

Tema kongresa se je glasila: Dialog? Diskusije so se razvile ob štirih predavanjih, ki so obravnavali svobodo vere po 2. vatikanskem koncilu, svobodo vere pod komunističnimi vladami, možnost dialoga s komunizmom in obrambo resnice. Razstave o položaju v deželah za železno zaveso in nastopi folklornih skupin so dali kongresu še bolj konkreten izraz. Koncelebracija in molitve za posamezne narode in v posameznih jezikih — tudi slovenskem — so zvezale udeležence s tistimi, ki še vedno trpe pod komunističnim jarmom.

Obravnave so se skrhile v naslednja spoznanja, ki jih je ob koncu tajništvo kongresa sintetiziralo v resolucije:

1. Verodostojna poročila o položaju Cerkve v deželah, ki jim vladajo komunisti, potrjena po komunističnih virih: Cerkev pod komunizmom je slej ko prej zatirana in to zatiranje se ni nikjer

njegovem pisanju o družabnih vprašanjih. O dr. Ahčinovih knjigah je poročalo argentinsko in špansko katoliško časopisje. Knjigo dr. Čuješa, ki je bila izdana ob 100 letnici dr. J. Ev. Krekovega rojstva v angleščini pod naslovom His Story je seznanila kanadske družnike s tem slovenskim združnim velikanom. Razprava g. Rudolfa Smersu o Sodelovanju kot imenu za nov krščanski družabni red je bila prevedena v angleščino, francoščino in španščino in ponatisnjena v Ameriki ter Evropi. Hrvaški, srbski, slovaški, poljski in macedonski emigrantski listi so že ponovno omenjali naše delo. Preko naštetih in drugih virov tudi veliki zunanji svet vsaj nekoliko zve o naših naporih pri reševanju družbenega vprašanja.

G. Rudolf Smersu je po govoru g. Maksa Jana prebral naslednjo

resolucijo

Slovenski katoličani v Argentini, zbrani na proslavi 75-letnice enciklike Rerum novarum, 35-letnice enciklike Quadragesimo anno, 5-letnice enciklike Mater et Magistra in 20-letnice izhajanja lista Družabna pravda, se najgloblje zahvaljujejo Vsemogočnemu za vse dobrote, ki jih je s cerkvenim socialnim učenjem delil svetu v zadnjih petdesetih letih;

najiskrenejše pozdravljajo sestre in brate v domovini, katerim najkrižničnejši vseh družbenih redov — državno kapitalistični komunizem — ne dopušča svobodne borbe za dosego socialne pravičnosti in bratske ljubezni;

najtopleje pozdravljajo borce za krščanski družbeni red na našem Koroškem, Goriškem in Tržaškem, kakor tudi vse rojake, ki se, raztreseni po petih zemskih celinah, vsak po svojih močeh bore za iste vzore; najprisrčneje vabijo vse Slovence in Slovence, da vsak na svojem področju in vsak po svojih možnostih pospešijo borbo za pravičnejšo družbeno ureditev sveta na splošno in naše slovenske domovine še prav posebej;

in poudarjajo:

1. Naša socialna izjava, ki je bila slovesno podana pred petimi leti, tudi vnaprej v celoti velja v vseh svojih točkah.
2. Resolucije vseh dosedanjih socialnih dni so še vedno sodobne in drže v vsej polnosti duha in črke. Pristojne činiteleje prosimo, da poskrbe za njih izvrševanje.
3. K skrbi za vzdrževanje in širjenje slovenskega krščanskega socialnega tiska naj se pritegnejo kolikor mogoče vsi rojaki; tiste, ki so več prejeli, naj se povabi, da naj za ta tisk tudi več prispevajo.
4. Borba za krščansko družbeno ureditev sveta po načelih cerkvenega socialnega učenja mora biti sveta borba vseh rojakov, zlasti slovenske mladine, vse do takrat, ko bo dosežena ureditev družbe po kršč. socialnih načelih, ko torej — kakor pravi naš pesnik: — „kruh delil bo z bratom brat s prav srčnimi čutili“.

Vsi navzoči so jo z navdušenjem odobrili, naka se je predsednik DP g. Jonke ponovno vsem zahvalil za udeležbo ter z molitvijo „za ubrani red“ zaključil lepo uspešno slavnostno zborovanje.

Lahko smo ponosni na socialne delavce, zlasti na zadnje papeže. Toda s ponosom ne naredimo nič, če katoliška množica stoji ob strani in se samo navdušuje ter hvali papeža Janeza XXIII. in Pavla VI., tega ali drugega škofa ali katoliškega znanstvenika. Ne naredimo nič, če tega nauka mi, ki delujemo v javnem življenju, ne spravimo med množico in se kot katoličani v tej moderni dobi ne čutimo kot kvas evangelijskega nauka. Včasih se mi zdi, da se katoličani ne usmerjamo ne po evangelijskih in ne po socialnih smernicah Cerkve, pač pa po klasičnem izreku ljudstva, med katerim živim in delam: no te metás (ne vtikaj se).

Katoličani imamo navado, da bežimo pred nevarnostmi. In to tudi v socialnem pogledu. To pa zlasti zaradi tega, ker nismo pripravljeni spustiti se v tek s svojimi nasprotniki. Imamo resnico v svojih rokah, pa je ne znamo uporabljati v tem strašnem socialnem boju, ki se bje v sedanjem XX. stoletju. To pa zaradi naše brezbrčnosti in brezvestnosti. In to je conciencia culpable. Toliko bolj velja to za Slovence, ki smo dobili vse, da bi lahko dali zgled in bili prvi v izpolnjevanju cerkvenega nauka za rešitev socialnih vprašanj — z eno besedo v izpolnjevanju papeških okrožnic.

G. župnik Marko Mavrič v govoru na proslavi papeških socialnih okrožnic in 20-letnice Družabne pravde v Buenos Airesu dne 14. avgusta 1966.

Mihajlov še vedno v zaporu

Komunistični tisk ga označuje za „konfuzno neznatno figuro“

V zadnji številki smo poročali, da je komunistična policija v Zadru zaprla profesorja Mihajla Mihajlova zaradi tega, ker je napovedal sklicanje sestanka kakih 20 razumnikov, na katerem naj bi se pogovorili za ustanovitev in izdajanje neodvisne demokratske socialistične revije, ki naj bi bila glasilo zakonite opozicije Zvezi komunistov Jugoslavije.

Po izidu zadnje številke smo o Mihajlovu, njegovi akciji in aretaciji dobili še naslednje podatke:

Mihajlova so, kot omenjeno, zaprli v Zadru 8. avgusta. Pred aretacijo mu je policija že napravila hišno preiskavo. Toda Mihajlov je mogel še pred aretacijo dostaviti zunanjim časnikarjem izjavo, v kateri je ostro napadel Zvezo komunistov. Med drugim ji očita totalitarizem. Dalje v izjavi poudarja, da bo komunistična ideja borbe razredov spravila družbo v gotov propad. Odločno tudi poudarja, da je najslabši sistem vseh strank vedno boljši kot pa sistem ene stranke.

Za njegovo aretacijo so komunistične oblasti perfidno navajale, „da so ga zaprli zaradi tega, da ga zavarujejo pred ogroženjem naroda“. V istem poročilu so pa nazadnje le priznali, da so ga spravili v zapor „zaradi razširjanja napačnih informacij“.

Inozemski listi v zvezi z aretacijo Mihajlova navajajo, da se začetni tridnevni zapor „lahko podaljša največ do treh mesecev“. V tem času bo seveda državni tožilec sestavil obtožnico proti Mihajlovu. Prestopek „razširjanja napačnih informacij“ Mihajlovu lahko prinese zaporno kazen do enega leta. Tej kazni pa sodišče lahko še priključi petmesečno pogojno zaporno kazen iz lanskega leta zaradi napadov prof. Mihajlova na Sovjetsko zvezo.

Ob aretaciji Mihajla Mihajlova je njegov namestnik Marijan Batinič izjavil, da se bo napovedani sestanek kljub temu vršil. Toda, ker je policija nato zaprla tudi Batiniča, so ostali člani skupine, ki je pripravljala zadrski sestanek, opustili misel na sestanek, ne pa misli na izdajanje revije. Prva številka revije, ki naj bi se imenovala Svoboden glas, naj bi po zamisli Mihajlova in njegovih ljudi izšla meseca oktobra. Po zadnjih poročilih so Batiniča izpustili na svobodo.

Za akcijo Mihajla Mihajlova je v domovini zvedela vsa javnost iz pisanja režimskega komunističnega tiska, ki jo je skušal osmešiti ter jo podcenjevati. Samega Mihajlova pa pokazati, da je v službi „reakcionarnih sil na Zahodu“. Tako je npr. ljubljansko „Delo“ z dne 3. avgusta t. l. na 2. strani objavilo po zagrebškem listu „Vijesnik u srijedu“ zadevni sestavek pod naslovom „Kdo vodi igro?“, ki glasi takole:

„Odvč je omenjati, da je antikomunističnemu propagandnemu stroju dragocen vsak posameznik — ne glede na to, na kakšni miselni stopnji je — v Jugoslaviji sami, če je pripravljen, da iz kakršnih koli nagibov postane njegovo kolesce. V tem smislu npr. zlasti v zadnjem času, kar se da izkoristiti profesionalnega antikomunista iz Zadra Mihajla Mihajlova, ki si je za takšno vlogo že pridobil legitimacijo s tem, da je žalil čustva narodov Jugoslavije in Sovjetske zveze (članek „Moskovsko poletje“). V skladu z dejstvom, da se antikomunistična dejavnost na svetu, kadar je beseda o nas, posebno razmahne prav takrat, kadar se v Jugoslaviji uveljavljajo nove napredne rešitve, dobršen del zahodnega tiska — posebno pred IV. plenomom CK ZKJ in po njem — plenomom, ki je po marsičem zgodovinskega pomena za naš notranji razvoj — ekspozira Mihajlova in ga skuša prikazati svetu kot centralni problem Jugoslavije in socializma.

Takšna dejavnost ni omejena samo na objavljanje njegovih antikomunističnih pisarij, ampak je prav v zadnjem času postala veliko bolj raznolika. O tem nam priča več dogodkov.

Ameriška organizacija z zvanečim imenom „Freedom House“, ki je tiskala brošuro z „memorandumom“ Mihajla Mihajlova, je potem 16. junija priredila tiskovno konferenco njegove sestre Marije, ki sicer študira na katoliškem vseučilišču v Washingtonu. Ta je ob tej priložnosti oznanila, da namerava njen brat obelodaniti publikacijo, ki se zavzema za „ukinitve enopartijske oblasti v Jugoslaviji“. Mihajlov opozarja v pismu, poslanem „Freedom Housu“, kakor poroča Reuter 16. junija na to, da bo šel „ves načrt po vodi, če na zahodu ne bodo takoj bili plat zvona...“. In naprej: „Vse svoje upe opiram na vas in se zanašam na vašo nujno pomoč.“ Opaževalcem na omenjeni tiskovni konferenci je bilo jasno, da je tudi gđ. Mihajlov zgolj sila nespretna marioneta, ki jo obračajo drugi potem, ko je prebrala vnaprej pripravljeno izjavo, na vprašanje novinarjev ni mogla dati sovpadnih odgovorov, ampak so to namesto nje storili ameriški organizatorji. Štirje Američani i z vodstva „Freedom House“, ki so prostaško in primitivno govorili o Jugoslaviji in predsedniku Titu, so povedali, da je namen te tiskovne konference, pozvati k temu, da bi „memorandum“ Mihajlova naklonili čim več pozornosti v ZDA. Druga njegova teza je bila, da je „zdaj pravi trenutek, morda poslednji, ko je vendarle mogoče storiti kaj za to, da bi pritiskali na Tita in jugoslovansko policijo, naj sprejmejo Mihajlova in njegove ideje.“ Odvč je omenjati, da so „New York Times“ in drugi listi širokogrudno odstopili svoje stolpe za prezentiranje te tiskovne konference.

Mihajlov sam, konfuzna neznatna figura, se na vse pretege trudi za izdajanje „odkritega opozicijskega tiskane glasila“. V že prej spisanem „elaboratu“ o tem (Zadar, 24. decembra 1965) poudarja, da naj bi ta mesečnik proklamiral opozicijo proti enopartijskemu sistemu ter antimarksistična in antimaterialistična stališča.

Mihajlov je 11. julija 1966 razposlal na razne strani nesramen pamflet, ki ga imenuje „odprto pismo“ predsedniku republike. In tako naprej.

Očitno je Mihajlov samo marioneta v veliki igri antikomunističnih sil na svetu. Prav po plenumu so začeli hitreje potegovati za nitke, na katere opleta, da bi odvrnili pozornost svetovne javnosti od političnega bistva dogajanja v tej deželi in jo obrnili nanj. Temu na voljo je ves propagandni stroj reakcionarnih sil na Zahodu...“

Tako komunistični tisk o Mihajlovu in njegovem prizadevanju za uvedbo več strankarskega sistema v Jugoslaviji.

Pismo, ki ga je Mihajlov pisal Titu in v katerem je napovedal zadrski sestanek ter ustanovitev demokratske in socialistične opozicijske revije, ima — kot znano — ob koncu ugotovitev, „da bo zadrski zborovanje dokazalo, če stoji ZKJ nad zakonom in ustavo, če je Jugoslavija osebnostna last komunistične partije, ali pa da je prava socialistična država“ in „če more biti država, kjer so komunisti že 20 let na oblasti, sočasno tudi pravna država“.

Prepoved zadrškega sestanka odnosno njegova preprečitev z aretacijo dveh vodilnih osebnosti, je odgovor na gornja vprašanja Mihajlova, ki potrjujejo, da je partija v Jugoslaviji, nad državo in ustavo, da je „država njena osebnostna last“ in da država, v kateri so na oblasti komunisti, „ni in ne more biti pravna država“.

To sta že mesec dni pred aretacijo Mihajlova jasno izpovedala sam Tito in Vida Tomšičeva. Tito je na Brionih 6. julija sprejel angleškega lorda Thomsona in zunanjepolitičnega urednika londonskega časopisa Sunday Times Davida Holdna. Na vprašanje lorda Thomsona, ali je mogoče, da bi bilo v Jugoslaviji več strank, je Tito odgovoril takole: Ne! Imamo Socialistično

Novice iz Slovenije

Na devet fakultet ljubljanske univerze se je prijavilo za šolsko leto 1966/67 3.236 rednih in okrog 150 izrednih študentov novincev. Ker so nekateri oddelki prepolni, je univerzitetni svet uvedel sprejemne izpite na oddelke za arhitekturo in na oddelku za muzikologijo. Razen tega je tudi letos medicinska fakulteta sprejela samo 150 rednih študentov in to tudi na osnovi sprejemnih izpitov. Pri letošnjem vpisu se je prijavilo 500 novincev manj kot lani.

V galeriji v kranjski mestni hiši je bila razstava Gorenjske kmečke skrinje. Pripravila jo je Anka Novak, kustos Gorenjskega muzeja, njen namen je pa bil pokazati razvoj poslikane gorenjske kmečke skrinje.

V Sloveniji je bil junij v glavnem topel in suh. Padavine so dosegale v Ljubljani 126 mm, Mariboru 163 mm, Celju 154 mm, Novem mestu 104 mm, Planici 108 mm in Kopru 123 mm. Padavine so bile izključno od dežja, samo na Kredarici je še petkrat snežilo. Najvišja debelina snega je bila 31 cm, sneg se je pa obdržal 12 dni. Najtopleje je bilo na Primorskem in sicer v Ajdovščini 31°, v Ljubljani so imeli 30,2°, Mariboru 28,7°, Novem mestu 30,4°, Celju 29,8° itd. Minimalne temperature se niso nikjer v Sloveniji spustile pod ledišče razen na Kredarici, kjer je bilo 1. junija -6,2°.

Na novomeškem trgu so bile s sredini junija naslednje cene v starih dinarjih: kg češenj 200-300, vrtno jagode po 600, gozdne jagode 400 liter, jajca po 40, borovnice 300, merica lisičk 130, glavna solata 200, kub. meter bukovih ali gabrovih drv 7.000 do 7.400.

Vode nimamo! Taki očitki in pritožbe prihajajo iz Naklema. Imajo sicer vodovod, toda poleti primanjkuje vode zaradi suše, pozimi pa zaradi mraza. Tistim, ki stanujejo malo višje, v začetku julija voda ni pritekla nad teden dni niti ne ponoči. Če pa slučajno je, so v vodi plavale razne živalice, na dno posode pa se je sesedal rjav prah. In to

se dogaja v Naklem, ki je tudi turistični kraj! To se dogaja pod komunistično „ljudsko“ oblastjo, ki se nič ne briga, da bi vodovod razširili, ker se je prebivalstvo v kraju od časa, ko je bil vodovod zgrajen, skoraj podvojilo.

„Stare“ in „nove upokojece“ imajo doma tudi komunisti. Razlika v njihovi prejemkih dosega dostikrat višino 20.000 din. Na zbiranju podružnice društva upokojecev v št. Petru pri Gorici so primerjali pokojnini dveh idrijskih rudarjev z enako kvalifikacijo in enakim stažem. Med njima je razlika le v času upokojitve, zato prejema staroupokojelec 49.000, novoupokojelec pa 127.000 starih dinarjev pokojnine. Staroupokojelec venomer pošilja predstave na vse strani, naj jih izenačijo z novimi upokoječci. Do tako visokih razlik v prejemkih starih in novih upokojecev je prišlo zaradi tega, ker so lani odmerjali pokojnine v glavnem po enoletnem povprečju osebnih dohodkov.

Umrli so. V Ljubljani: Milojka Bolte, upok., Antonija Oražem roj. Slave, Marta Bolta, strojepiska, Poldka Jeršin, Nežka Vesel, upok., Franc Vlepič, žel. upok., Janko Spruk, natak, Lucija Jeranč roj. Porenta, Ivo Verbič, upravitelj bolnišnice v p., Aleksandra Sirokina, upok., Ivan Novak, poštni inšpektor v p., Anžej Novak, pevovodja pevskega zbora Kluba koroških Slovencev, Rozalija Gerlica roj. Satler, Marija Banik roj. Petač, Ivan Centa, upok., Ivan Kralj, žel. upok., Katarina Mihelič roj. Langer, Franc Semič upok., Tina Vadnal roj. Lubej, Slavka Jeršine in Franc Juratovec v Zagorju, Marija Bratina v Piranu, Albin Duje v Kopru, Ludvik Lušin v Kočevju, Nežka Lesar, učiteljica v Loškem potoku, Anton Markič, kemični laborant v Podnartu, Franc Bodlaj v Županjnih njivah, Alojzija Globevnik roj. Komljanec, učiteljica v p. v Škočjanu, Štefi Kovač, vdova po zdravniku v Skopju, Aleksander Skaza, bančni uradnik v p. v Ptuj, Jože Pašek v Slovenj Gradcu, Stanko Martinčič v Lescovcu pri Krškem in Florjan Praznik, žel. upok. v Vižmarjih.

SLOVENC I V ARGENTINI

BUENOS AIRES

Osebnosti

Družinska sreča. V družini Ljuzeta Trpina in njegove žene g. Nežke roj. Gornik v Miramaru se je rodila hčerka, ki je pri krstu dobila ime Lucija Zofija. Botrovala sta ga. Delija Skulj in Janez Gornik. Družino Toneta Krošlja in njegove življenjske družice g. Zelmire roj. Bardaraco je razveselila hčerka. Prav tako družino Staneta Snoja in njegove žene g. Marije roj. Božnar. V družini Janeza Miklija in njegove žene g. Mihaele roj. Hafner se je pa rodil sinček. Ime Marko Marcel je dobil pri krstu sinček Marijana Mikelj in njegove žene g. Magde roj. Kocjan. Otroka je krstil v Slovenski kapeli g. msgr. Anton Orehar, za botra sta bila gđ. Kristina Mikelj in Silvo Lipušček. Srečnim družinam naše čestitke.

Poroka. V Slovenski kapeli na R. Falconu, Bs. Aires, sta se poročila na praznik, dne 15. avgusta Jože Košir in Maria Casilda Espeche iz Salte. Poročil ju je g. msgr. Anton Orehar, za prič sta pa bila g. Kati Potočnik roj. Košir in Angel Rosanda. Novoporočencema želimo vso srečo in obilo božjega blagoslova.

† Janez Križan. V soboto, dne 13. avgusta, so se iztekli življenjski dnevi Janezu Križanu, ki je več let služboval v Comodoro Rivadavia. Pogreb je bil v nedeljo, 14. avgusta, na pokopališču Villegas v San Justu. Molitve za rajnega je opravil ter ga z rojaki spremljal na njegovih zadnjih zemskih poti g. dr. Alojzij Stare. Naj počiva v miru, njegovim preostalim izrekamo sožalje.

MIHAJLOV SE VEDNO V ZAPORU

(Nadaljevanje z 2. strani)

zvezo, znotraj katere deluje Zveza komunistov, imamo sindikalno, mladinsko, žensko in razne druge organizacije. To je dovolj široka podlaga, na kateri lahko delujejo vsi naši ljudje, ki so za socializem. Naivnemu lordu Tito seveda ni pojasnil naprej, da tisto „široko podlago“ daje samo komunistična partija in nihče drugi in da so vse našete organizacije samo njeno orodje.

Vodilna komunistična osebnost v Sloveniji Vida Tomšičeva je pa že, v juniju zagotavljala: „Bo treba tudi jasno povedati, da se glede vprašanj, ki jih je odločila socialistična revolucija, ne more odpirati danes ponovna razprava.“

Ob odkritju spomenika padlim partizanom na Črnem kalu 23. julija je pa zatrjevala: „Ob razkrinkavanju dogmat-skih stalinističnih teženj, ob odločnem odpravljanju etatistično birokratskih zasnov in smeri, nekateri mislijo, da je prišel čas, ko se lahko močneje in odločnejše oglašajo. Ne da bi sami kdaj po-

MIRAMAR

Dne 24. julija smo imeli kolone tudi pri nas. Nanje je prišlo v Slovenski dom precej Slovencev in Slovencev od blizu in daleč. Predsednik doma g. Skulj se je zahvalil g. ing. Leopoldu Leskovarju za podarilo prašica. V zahvalo mu je izročil skromno darilo. G. ing. Leskovar je nato v govoru poudarjal pomen skupnega slovenskega doma, ki je odprt vsem Slovincem, in tudi prijateljem drugih narodnosti, da se v njem zbirajo in se pogovore in zapoje kako slovensko pesem.

Pecivo za družabno prireditve so napikle agilne članice našega doma. T

SAN JUSTO

Za 10. jubilejno leto „Našega Doma“ si je šolski odbor zastavil nalogo zgraditi nove šolske prostore, ki naj bi dokončno zamenjali stare, ki kljub izredno požrtvovalnemu delu učiteljskih moči niso primerni za najbolj uspešen razvoj pouka.

Seveda je gradnja novih prostorov šolsko delo še bolj otežkočilo. Vendar pa je pogled na živahno graditev čas skrajšal in težave olajšal in danes stojimo pred dejstvom, da je odbor svojo obljubo izpolnil in so novi prostori odobro v zadoščenje in v priznanje vsem, ki so delo omogočili.

Novi prostori so zamisel g. Toneta

vsem zaživeli z našo stvarnostjo, s prizadevanji delovnih ljudi na poti v socializem in spodbujeni od zunanje propagande menijo, da je napočil trenutek, ko lahko prično z napadi na Zvezo komunistov samo... Z liberalističnimi, laži-humanističnimi in socialnodemagoškimi frazami bi hoteli dokazati delovnim ljudem, da jim je tačas najpotrebnejši večstrankarski sistem. Ker pravilno tolmači komunistični totalitaristični sistem, je odločno izpovedala: „Toda delavcem, ki danes vse bolj neposredno in sami upravljajo svoje stvari, sploh ne gre za izbiro med eno ali več strankami, marveč za vprašanja kako organizirati brezstrankarsko samoupravljal-sko družbo.“

Zato je verjetno, da bo komunistični sistem, dokler bo čutil, da ima še kaj oblasti v svojih rokah, še nadalje brezobzirno zatiral sleherni poskus demokratizacije političnega življenja v državi. Aretacija Mihajlova in Batinića to potrjuje. Ta nova nasilja ga pa prav gotovo ne bodo rešila pred vedno odločnejšo zahtevo naroda po obnovitvi demokratskega režima v domovini.

Oblaka, ki je delo tudi vodil. Je to moderno urejena dvorana, kateri smo dali ime „Dvorana Francé Balantič“ v spomin na mladega pesnika, katerega ime nosi Slovenska šola v San Justu, in kjer je lepota združena s popolno izrabo vseh prostorov. Dvorana se z zložljivimi stenami razdeli v 4 razrede, tako da se v njej lahko vrši tako šolsko kot vsako drugo kulturno delo. Opis podrobnosti naj ostane presenečenje za vse, ki nas bodo obiskali ob otvoritvi novih šolskih prostorov.

Stroški za dvorano so precej visoki. Prav je, da izrečemo javno priznanje in zahvalo vsem, ki so pripomogli, da se je delo izvršilo. Šolski odbor se je obrnil na vse starše v San Justu, pa tudi na ostale prijatelje „Našega Doma“, ki so delo odobro širokogrudno podprli in z brezobrestnimi posojili in darili omogočili dovršitev prostorov. In vsi prav gotovo zaslužijo priznanje vse naše javnosti, kajti samo idealizem in skrb za doraščajočo mladino sta zmogni tolikih žrtev. Priznanje tudi našim obrtnikom, ki so mnogo prostega časa žrtvovali, da je bilo delo pravočasno dovršeno.

V nedeljo dne 28. avgusta so slovenski blagoslovitelji novih prostorov, praznik naše mladine in staršev. S svojo navzočnostjo dajmo priznanje vsem, ki se trudijo, da bi slovenska zavest in duhovna zveza z našo domovino ostali živi in močni.

SLOVENSKA VAS

Slovenski srednješolski tečaj

V soboto, 6. avgusta, se je v Slovenski vasi pričel srednješolski tečaj. Pobudo zanj je dala Baragovo misijonščice. Je pa podružnica Slovenskega srednješolskega tečaja v Buenos Airesu, ki že več let uspešno deluje v Slovenski hiši pod okriljem „Zedinjene Slovenije“. Za letošni sta bila organizirana le dva letnika. Naslednje leto bi dodelali tretji in nato četrti letnik. Namen je namreč ta, da bi bil program po obliki in vsebini isti, kot je v matični šoli. Zanimanje za tečaj je v vasi veliko, saj se je v razmeroma malem številu srednješolske mladine zanj prijavilo 26 fantov in deklet. Upajmo, da bodo v svojem delu vztrajali in tako obogatili ne samo znanje slovenskega jezika, ampak tudi poznanje slovenske zgodovine, zemljepisa, slovstva in dobili tudi vpogled, kakšno mesto zavzema slovenski narod v današnjem svetu.

Prvo besedo je spregovoril ravnatelj Srednješolskega tečaja g. Marko Kremžar. Ob navzočnosti obeh profesorjev: g. Zorka Simčiča in g. Jožeta Pozniča, ki sta iz mesta priskočila na pomoč, in domačih dveh: g. Lovra Jana in g. Franca Sodje (g. Šušteršič je bil ta dan zadran) ter superiorja Baragovega semenišča g. Ladislava Lenčka CM, vikarja g. Janeza Petka CM ter prefekta konvikta v Baragovo misijonščico g. Valentina Vrečarja je g. Kremžar med drugim povedal:

„Naj vas pozdravim, ne le v svojem imenu, dragi študentje, marveč tudi v imenu vsega proforskega zbora, ki z veseljem gleda na novo rast, ki vstaja z vami iz vrst slovenskih študentov. Pri našam vam pa pozdrave tudi od vaših šestdesetih sošolcev in sošolk, ki že leta obiskujejo prav isti tečaj, v katerega vi vstopate — v Slovenski hiši na Ramón Falconu. Ko vstopate v krog slovenske srednješolske mladine, gledamo profesorji v vas ne le študente, temveč svoje prijatelje in sodelavce. Bodite prepričani, da boste našli v vsakem izmed svojih bodočih profesorjev resničnega prijatelja — vedno pripravljene, da vam pomagajo. Čeprav bomo od vas za-

htevali red, disciplino in tudi nekaj znanja, boste pa prejeli od nas tudi razumevanje in nasvet v problemih, za katere vam, da jih doživljate, kakor jih doživlja vsa mladina vaših let. Vidimo pa v vas tudi sodelavce. Delo v srednješolskem tečaju namreč ne sloni le na ramah profesorjev — vi moramo delati, v soglasju in harmoniji, a predvsem vi študentje — kajti vam je tečaj namenjen. Prihajamo s skupaj ne zato, da izpolnimo neko neprijetno dolžnost, temveč zato, da s skupnim delom dopolajujemo vaše znanje, ter vam pomagamo pri težkem delu izklesovanja lastnega znanja. Ta zavest odgovornosti je bila odločilna tudi zato, da je bil določen za pričetek tečaja že ta čas in da nismo čakali pričetka novega leta. Čeprav pozno, začnete pravo in redno šolsko leto. Program bo letos po silji razmer sicer okrnjen, vendar bo prav tako zahteval od vas dela in sodelovanja. In če boste v teh mesecih, ki vas še ločijo od zaključnih izpitov, odnesli poleg osnov znanja tudi zavest, da ste pričeli z resnim delom, ki vas bo duhovno vključilo v Slovenijo v svetu, pa obenem usposabljal za uspešnejše delo v našem lastnem poklicu, je velik del namena, ki ga ima naš srednješolski tečaj, dosežen. Na delo in Bog vas živi!“

Fantje in dekleta so pozdravne besede z navdušenjem sprejeli. Po nekaj tehničnih pripombah je spregovoril v imenu Baragovega misijonščice g. Ladislav Lenček CM. Najprej se je v imenu Baragovega misijonščice zahvalil vodstvu Slovenskih srednješolskih tečajev in vsem profesorjem za njihovo požrtvovalno pripravljenost, nato pa čestlivo dijakom, da so se odzvali povabilu, poglobljati znanje slovenskega jezika in poznanje slovenstva. Nato pa je med drugim poudaril tele misli:

„Ko je bil pokojni škof Rožman pred leti med nami v Slovenski vasi in nam govoril, je med drugim dejal: V Slovenski vasi se bo slovenstvo naselencev najdalje ohranilo. Ta škofova napoved more postati resnica le, ako bo imela Slovenska vas dovolj izobraženstva. Pa ne kakršnega koli izobraženstva, ampak slovenskega, ki bo imelo ne le splošno strokovno, ampak tudi široko in globoko slovensko izobrazbo in posebno: slovensko srce. Vi, dijaki in dijakinje, ste na potu do višje izobrazbe, do vodilnega položaja v družbi. Ne pozabite, da ste slovenski dijaki, da je vaše bodoče poslanstvo poleg drugega tudi, dvigati in voditi slovenski rod v tujini, postati nekdo vir vedno žuborečega slovenskega narodnega, kulturnega in verskega življenja v Slovenski vasi. Od vas zavisi, v koliko se bo napoved škofa Rožmana udeležila! Zavedite se odgovornosti in usposablajte se v vsem slovenskem, hvaležni za to prelepo priliko Slovenskega srednješolskega tečaja tu med vami, v Slovenski vasi!“

Nato so se dijaki porazdelili v dva razreda in začela sta redni pouk gg. Simčič in Poznič. Ta dan sta zaradi nenadne službene odsotnosti rednega profesorja g. Dušana Šušteršiča priskočila na pomoč v prvem letniku s skioptičnim predavanjem o Sloveniji g. Valentin Vrečar in v drugem letniku o položaju slovenskega naroda v svetu g. Ruda Jurčec.

Začetek je bil storjen. Bog daj, da bi rodil ta tečaj v vsakem pogledu veliko dobrega med našo dijaško mladino in bi morda dal pobudo tudi drugim večjim slovenskim naseljem, ki zaradi oddaljenosti ne morejo pošiljati svojih otrok na Ramón Falcon, da bi s takimi podružnicami, tesno povezanimi z matičnim tečajem, ustvarili nekako vsesplošno slovensko „gimnazijo“, ki bi se morda čez čas mogla razviti v pravo slovensko gimnazijo. Kot prva stopnja do tega zaviljivega cilja pa naj bi bil — to je bila misel razgovora profesorjev prav to popoldne — dober srednješolski slovenski učenik, ki naj bi vseboval vse tisto znanje, ki ga želi posredovati srednješolski tečaj. S tem bi na-

Drugi letošnji Ivan Cankar

Jakob Ruda v Carapachay

Po nepozabni letošnji uprizoritvi komedije Za narodov blagor v Slovenskem gledališču je uprizoril Slovenski dom v Carapachayu v nedeljo 7. 8. t. l. popolno istega pisatelja dramo Jakob Ruda. V prijazni dom je privabila polno dvorano od otrok do starškov iz okolisa. Kateremu domu služi, in dosti častilcev Cankarjeve umetnosti iz drugih krajev Velikega Buenos Airesa. Jakob Ruda je nastal že l. 1893 v Pulju, a v knjigi je izšla in bila prvič uprizorjena drama šele l. 1900. Ko je pisatelj pisal Rudo, je v pisnu bratu Karlu sporočil, da se bo godila drama na velikem posestvu — recimo Karla Kotnika — nedaleč od malega mesta (takrat še trga Vrhnike). Pisec „Obdobja moderne“ v Zgodovini slovenskega slovstva, Slovenska Matica 1964, Jože Mahnič iz tega pisma sklepa, da je mislil Cankar na Karla Kotnika, ki je bil pohabljen po naravi, velik mecen, ki je volil Družbi sv. Cirila in Metoda milijon kron, a poleg na Karla, da misli tudi na njegovega očeta, ob nastanku drame že mrtvega Franca K., tovarnarja in deželnega poslanca. Kot Karl tudi Franc ni bil nikakšen odepur, ampak je vodil že podedovano premoženje. Navedel sem to okolnost,

ker utegne pod vtisom te monumentalne knjige obveljati pohabljeni Karl kot izkoriščevalec kmetov in delavski krvo-seč, mož nasilnik nad šibko ženo in strasten ženskar z dvomljivimi ženskami, dasi nikoli ni bil oženjen. Vprašanje je, kam bo sedanja literarna znanost doma pripeljala.

Jakob Ruda je prva res izdelana Cankarjeva drama. Takrat pisatelj še ni bil tisti socialni borec in zagovornik potepuštvu kot kasneje, ko je dve leti po uprizoritvi Rude spisal Kralja na Betajnovi, za katerega je Ruda vsekar nekakšen osnutek. Ob Rudi je bil Cankar močno navezan na Ibsena in še sodelavec Govekarjevega naturalizma. Ruda je bil tudi največkrat igran, ker je bil lahko razumljiv.

Režijo je imel g. Albin Petelin, ki se je za carapachajski oder sploh zelo zavzel. Skrbil za dober jezik, a brez nepotrebnega nasilja, puščajoč igravcem navade iz njihovega dialekta. Pred igro je glasno povedal ljudem bistvo Rudove vsebine. V rokopisu je Cankar tudi skiciral maske igravcev, ki so se jih pri dosedanjih uprizoritvah navadno držali, a v Carapachayu ne. Tu so bile maske preprosteje, izdelal jih je po večini g

Vsak teden ena

TORZO KRICANJA
France Balantič

*Pred tabo vsi peroti oblede,
kot da bi dolgo bežale v dežju,
vse roke pred teboj se spremené,
moje kot žalostne vrbe so tu.*

*Že tvoja sapa v ozke žile gre,
konec je zrelosti ajde, medu,
pogledi mrzli mi povsod sledé,
daj mi že enkrat poljube miru!*

KOROŠKA

Slovenski novomašniki na Koroškem

Med sedmimi letošnjimi novomašniki krske škofije so bili trije Slovenci Valentin Kapus iz Bilčova, Janez Komar iz Kazaz in Peter Sticker iz št. Petra v št. Jakobu v Rožu. Posvečeni so bili v nedeljo, 3. julija, v celovški stolnici. Prvo daritev so opravili vsak v svoji fari, in sicer prvi 17. julija, ostala dva pa 10. julija.

Vse tri nove maše so privabile na slovesnost mnogo ljudi. Farani vseh treh novomašnikov so pripravili lepe pozdravne sprejeme, pevci so jim zapeli tradicionalno „Novomašnik bod' pozdravljen“, po sveti maši pa so pripravili nastope z deklaracijami in petjem. Seveda so se tudi vrstili razni govorniki. Novomašniki so se ob koncu slovesnosti zahvalili vsem, ki so na kakršen koli način sodelovali pri pripravah, pa tudi vsem, ki so jim pomagali na poti do poklica.

Za verouk v materinščini

Narodni svet koroških Slovencev je pred kratkim izdal brošuro v nemščini pod naslovom „Für den Religionsunterricht in der Muttersprache“, v kateri opozarja na krivice določbe manjšinskega šolskega zakona in dekreta celovškega ordinariata iz leta 1959. V tej brošuri zahteva Narodni svet koroških Slovencev spremembo teh odločb in prinaša dokumentacijo o dolgoletnem prizadevanju Slovencev na Koroškem za pravično in primerno ureditev pouka v šolah na Koroškem. Ob tej priliki Narodni svet koroških Slovencev ponovno zahteva od krškega ordinariata spoštovanje načela Cerkve, naj bo verouk v materinem jeziku. Saj je tudi papež Pij XI. izjavil: „Cerkve ne sme biti nikdar in pri nobenem narodu sredstvo za raznarodovanje.“

ŽE SPET NOVA „RIFA“

Tako bo marsikdo vzkliknil, ko bo zvedel, da imamo spet novo „rifo“. Sicer jih res ne manjka, so nekako v modi, pa Slovenci smo se jih že kar privadili. In ker gre to pot za „rifo“ v korist škofovega zavoda v Adrogeju, naj ne bo med nami nikogar, ki bi odklonil nakup vsaj ene srečke. Morda bo le kupil srečko s tremi zadnjimi števkami prvega dobika Državne loterije zadnjega zrebanja v mesecu oktobru in tako dobi bil nov televizijski aparat. Končno, tudi če ga ne bo dobil, 200 pesov, kolikor stane srečka, ni ravno veliko; škofove-mu zavodu v Adrogeju pa bo ves izkupicek le zalegal, kajti nov televizijski aparat je darilo slovenskega podjetnika.

pravili velikanstvo uslugo ne le Slovincem v Argentini, ampak vsej naši emigraciji.

Znidar, ne v celoti upoštevajoč razsvetljavo na odru in v dvorani. Sceno je izdelal g. Jože Korošec, kakor velikost in preprostost odra dovoljujeta. Jakoba Rudo je igral g. Štefan Vrečič, brez naslonitve na domače predstave, zlasti v nekaterih scenah zelo močan. Dobra je bila Ana gđ. Mimi Mramorjeva, tudi Marta gđ. Roze Klemenčičeve. Dolinar g. Ivana Znidarja je bil natančno maskiran, v govorjenju malo preglasen, a v svojo vlogo se je zelo poglobil. Peter Broš g. Fr. Senovrščnik je bil igralsko prav dober, le malo več potuhnjenosti in zvijačnosti sém mu do dal, ko sem to vlogo l. 1929 igral v Celju. Dobnik g. Ivana Tršana je bila zame sploh najbolj dosledno igrana vloga. Ugajala je njegova hči Alma gđ. Darinke Draganove. Ing. Koželj, učitelj Justin in pisar Košuta g. Senka, Gričarja in Fr. Korošca so bili dobri in ustrezni, odgovarjala sta tudi oba delavca.

Obleke in maske so bile deloma v načinu časa nastanka drame, ki pa ni tako točno tempiran, kot marsikje drugod. Jakob Ruda je bil igravsko gotovo pozitivno dejanje. Igrali so po večini novinci, ki obljubljajo še znatno napredovati.

M. Marolt

OBVESTILA

Sobota, 20. avgusta:

Vilkuhturni večer SKA. Otvoritev razstave slovenskega portreta v Argentinu s predavanjem Marijana Marolta. Sestanek športnih referentov ob 20 v Našem domu v San Justu. Dnevni red: Določitev datumov in organizacija športnih tekmovanj za pokale Našega doma v San Justu ob njegovi desetletni.

Nedelja, 21. avgusta:

Izredni občni zbor Slovenskega doma v Carapachayu. Začetek ob 9 dop. Sestanek dekliskega krožka Ramos Mejia v Slomškovem domu po sv. maši, ob 11 pa naraščajnici.

Sestanek naraščajnic iz San Justa po sv. maši v Našem domu.

Sestanek krožka SDO in SFZ po sv. maši v Slovenskem domu v San Martinu Slovensko romanje v Lourdes. Začetek romarskih pobožnosti ob 15,30 pred lursko votlino.

Sreda, 24. avgusta:

Seja učiteljskega zbora ob 19,30 v Slovenski hiši. Pred sejo bo v kapeli maša za raj. Antona Klanšek.

Sobota, 27. avgusta:

Prosvetni večer ob 20 v Slovenskem domu v Carapachayu. Predaval bo dr. Tine Debeljak o poljskem mileniju in življenju Cerkve za železno zaveso.

Sestanek SKADA ob 19 v Slovenski hiši. Predaval bo Pavel Fajdiga o komunizmu v Južni Ameriki.

IX. redni občni zbor DSPB Buenos Aires v Slovenski hiši. Ob 19 sv. maša, ki jo bo imel g. msgr. Anton Orehar, zatem poklonitev padlim pred spomenikom, nato pa občni zbor.

Nedelja, 28. avgusta:

V Slovenskem domu v Slovenski vasi bo gostoval Carapachayski oder. Cankarjevo dramo Jakob Ruda. Začetek predstave ob 15,30.

Blagoslovitev šolskih prostorov v Našem domu, San Justo. Začetek ob 9.

Sobota, 3. septembra:

Knjižna razstava v Slovenskem domu v Slovenski vasi.

Nedelja, 4. septembra:

Počastitev spomina generala Leona Rupnika ob 20. obletnici njegove smrti. Prireja jo v Slovenski hiši na Ramón Falcónu in nanjo vabi DSPB TABOR v Argentinu. Ob 9,30 sv. maša, ki jo bo daroval g. msgr. Anton Orehar. Po maši v dvorani komemoracija, nato pa polaganje venca pred spomenik mrtvim junakom ter Requiem, ki ga bo opravil g. Albin Avgustin. Sodelujejo: Pevski zbor Gallus pod vodstvom dr. Julija Savellija, tercet sester Zajec iz San Justa, pesnik Igor in oderski umetnik Frido Beznik.

Mladinska tombola v Slomškovem domu.

Knjižna razstava v Slovenskem domu v Slovenski vasi.

Nedelja, 11. septembra:

Blagoslovitev Slomškovega doma

Nedelja, 18. septembra:

Peti mladinski dan v San Justu Slomškova prosiava slov. šolskih otrok.

Nedelja, 2. oktobra:

Tombola v Slov. domu v San Martinu Mladinski dan v Slovenski vasi

Pri objavi osmrtnice za rajnega Antona Benkoviča v zadnji številki Svob. Slovenije je med navdobi žalujočih za rajnikom v Argentinu po pomoti izpadla vrsta „sestra Marijana Vcmikrgar z družino“.

Vestnik SFZ

Lahkoatletski turnir

Tekmovali smo v Ateneo Don Bosco v nedeljo, 31. julija. Turnir je bil za SDO, SFZ in naraščaj SFZ.

SDO

Dekleta so najprej skakale v daljavo, kjer je prvo mesto zasedla Rezka Guzelj (Slov. vas) s prav dobrim skokom (4,04 m); 2. Mari Sušnik (Slov. vas); 3. Rozi Levstik (S. Justo); 4. Mojca Pirc (Carapachay).

V skoku v višino je bila prva Saša Gorazd (R. Mejia) s skokom 1,22 m; 2. Mojca Bavdek (Slov. vas); 3. Majda Babnik (R. Mejia); 4. Rezka Guzelj (Slovenska vas).

V teku na 80 m je bila prva Rozi Levstik (S. Justo); 2. Saša Gorazd; 3. Julči Celarc (S. vas); 4. Metka Gaser (Morón).

Tek na 300 m je dobila Mari Sušnik (S. vas); 2. Saša Gorazd (R. Mejia); 3. Ani Potočnik (R. Mejia).

Med krožki je največ dosegla Slovenska vas (43,5). Sledijo Ramos Mejia (37,5); San Justo (17); Carapachay (7); Morón (4) in San Martín (2).

SFZ

Janez Pobršnik (S. Justo) je skočil 5,45 m in s tem dosegel prvo mesto. 2. Tine Barle (S. vas); 3. Franci Sušnik (S. vas); 4. Marijan Goljevšček (Slovenska vas).

Skok v višino: 1. Franci Sušnik (S. vas) 1,52 m; 2. Jože Horvat (R. Mejia); 3. Pavle Možina (San Martín); 4. Janez Frontini (S. Justo).

Met krogle: 1. Marijan Goljevšček (Slov. vas) 9,51 m; 2. Jože Draksler (S. Justo); 3. Tine Barle (S. vas); 4. Janez Mežnar (Morón).

V teku na 1.500 m je po napetem dvoboju končno pritekel prvi Tomaž Gabrenja (S. Martín) 5 min 32 s; 2. Jože Grbec (S. vas); 3. Franci Kogovšek (R. Sledil je met diska, kjer je Jernej Dobovšek (Morón) zopet dokazal svojo premoč z metom 32,85 m; 2. Jože Draksler (S. Justo); 3. Janez Čec (R. Mejia); 4. Ciril Vodnik (R. Mejia).

Na 100 m je z 11 sek. dosegel prvo mesto Tine Barle (S. vas); 2. Janez Pobršnik (S. Justo); 3. Bogdan Kosančič (S. Justo); 4. Franci Sušnik (Slovenija). V teku na 400 m je dosegel prvo mesto Janez Zorc (S. Martín) v dosedaj za SFZ najboljšem času (1 min 3 s); 2. Janez Urbanija (S. Justo); 3. Tomaž Gabrenja (S. Martín); 4. Franci Sušnik (Slov. vas).

Končno se je že v polmrazu teklo 3.000 m, kjer je dosegel prvo mesto Marijan Petkovšek (S. Martín) v 11 min 30 sek.; 2. Mirko Bezljaj (R. Mejia) 3. dan Kosančič (S. Justo).

3.000 m. Omeniti je potrebno, da je bil vseskozi med najboljšimi tudi Levar iz San Martina, ki je dosegel tretje mesto, a je bil diskvalificiran, ker je izstopil iz določene proge.

Lahka atletika

Tekmovali so tudi naraščajniki, in sicer v skoku v višino, v daljavo in teku na 60 m.

Skok v višino je bil zelo zanimiv, ker so bile razlike med tekmujočimi zelo majhne. Prvo mesto je dosegel Oven J. (SJ) s skokom 1,16; 2. je bil Horvat M. (RM); 3. Stanovnik P. (Sv) in 4. Kocjančič J. (Sv).

V skoku v daljavo je prvo mesto

SDO

PRVA MLADINSKA TOMBOLA

v nedeljo, 4. septembra, v Slomškovem domu.

dosegel Rozina Boris (Sv) z izrednim skokom 4,28 m; 2. Kocjančič J. (Sv); 3. Bokalič V. (Sv) 4. Horvat M. (RM).

Tek na 60 m: 1. Kocjančič J. (Sv); 2. Zupan H. (RM); 3. Bokalič V. (Sv); 4. Lazar (RM).

S temi rezultati je bil zmagovalec turnirja odsek Slovenska vas s 50 točkami. 2. Ramos Mejia s 25; 3. pa San Justo z 10.

Prihodnje tekme za športne dneve: V soboto, 20. t. m., ob 20 se odloči prvi mesti v ping-pongu in šahu. V Slomškovem domu se bosta ta dan pomerila v obeh panogah odseka Ramos Mejia in Slovenska vas.

**Velika
sanmartinska
TOMBOLA
v nedeljo,
2. oktobra**

**Otvoritev
in blagoslovitev
SLOMŠKOVEGA DOMA**

bo v nedeljo, 11. septembra

Na celodnevno prireditev vabimo vse rojake

**JAVNI NOTAR
Francisco Raúl
Cascante**

Escribano Público

Pta. baja, ofic. 2

Cangallo 1642 Buenos Aires
T. E. 35-8827

Svoje prihranke
lahko mirno zaupate

**SLOVENSKI
HRANILNICI**

C. C. SLOGA — LTDA.

Vam bodo vedno na razpolago in dobro obrestovani. Za zaupno informacijo se oglašite v naši pisarni

EME. MITRE 97, RAMOS MEJIA

ob sobotah od 16—20

ob torkih od 18—20

Simon Rajer
uradni prevajalec

Uruguay 743, 5. nadstr., pis. 506

9—12 15—18

Prevodi, dokumenti, vožnje, knjige,
plošče.

SOLSKI ODBOR „NAŠEGA DOMA“

San Justo

RIFA

za plačilo stroškov novih šolskih prostorov

Dobitek: Televizijski aparat

Cena: 100 \$

Igra prvi teden septembra po Loteriji Nacional

Dr. FRANC KNAVS
ODVETNIK

Lavallo 1290, p. 12, of. 2, Capital

T. E. 35-2271

Uradne ure 17—20

Na telefonu tudi dopoldne

ESLOVENIA LIBRE

Editor responsable: Milos Stare

Redactor: José Kroselj

Redacción y Administración:

Ramón Falcón 4158, Buenos Aires

T. E. 69-9503

Argentina

FRANQUEO PAGADO
Concesión N° 5775
Concesión N° 3224
TARIFA REDUCIDA
Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 817.086

Naročnina Svobodne Slovenije za leto 1966: za Argentino \$ 1.400,—. Pri pošiljanju po pošti doplačilo \$ 100,—. Za ZDA in Kanado: 12 dolarjev za pošiljanje s letalsko pošto, in 8 dolarjev za pošiljanje s navadno pošto.

**SLOVENSKA ŠOLA „FRANCE BALANTIČ“
v San Justu
proslavlja**

10. JUBILEJNO LETO „NAŠEGA DOMA“

z blagoslovitvijo novih šolskih prostorov v nedeljo, dne 28. avgusta 1966

Program:

7,30 sv. maša v farni cerkvi. Poje šolski pevski zbor.

9,— Dviganje zastav in pozdrav predsednika šolskega odbora gospoda Alberta Malovrha.

Blagoslovitev Dvorane Francé Balantič in priložnostni nagovor g. kateheta dr. Alojzija Starca.

Pevska točka šolskega zbora.

Pozdrav predsednika „Našega doma“ g. Petra Čarmana.

Govor nadzornika slovenskih šol g. Aleksandra Majhna.

Pevski nastop članic SDO, bivših učenek slovenske šole

Nagovor učiteljice slovenske šole gđe. Angele Klanšek.

Pevska točka šolskega zbora.

Ogled prostorov in pogostitev povabljenih.

15.— Tekmovanje šolskih otrok in naraščajnikov. Nagradna tekmovanja med vsemi navzočimi otroci. Zabavni nastopi. Otroške igrice.

Starši, pridite in pripeljite svoje otroke. Za prijetno glasbo, zdravo zabavo in dobro postrežbo poskrbljeno.

CARAPACHAYSKI ODER GOSTUJE V SLOVENSKI VASI

z dramo

JAKOB RUDA

Avtor: Ivan Cankar

Režija: Albin Petelin

Nedelja, 28. avgusta 1966, ob 15,30

Vljudno vabijo

gostje in gostitelji

†

Sporočamo vsem članom, da nas je dne 13. avgusta 1966 za vedno zapustil naš redni član, gospod

Janez Križan

Ohranili ga bomo v lepem spominu.

Naš dom

V San Justu, 13. avgusta 1966.

Janez Jalen

Trop brez zvoncev

Povest

Srednje vasi se je Peter ognil. Obšel jo je za vrtni, čeprav je bilo nekaj korakov dlje. Ves čas pa je premišljeval, kaj je bilo utegnito Boštjana naguiti, da je prav njemu prigovoril službo ponesrečenega Bitenca. Da bi mu želel nesrečno smrt v gorah, Peter ni mogel verjeti. Je bil že prevečkrat slišal, kako sta bila Boštjan in njegov oče že od mladih nog prijatelja. Je pa Tkalec muhast. Morebiti se nadeja, da bo prav v njegovem lovišču lahko bolj brezskrbno pogledal včasih za kakšnim srnjakom ali gamsom: „Če bi vedel, da to misli, se pri priči obrnem in ne grem prisegati.“

Na češnjici je mladi župan na koritu že napajal žrebca. Ustavil je Petra, mu natočil kar pred hišo kozareček žganja in mu naročil prinesiti nekaj kolekov iz Radovljice. So mu bili pošli. In na Bistrici jih je tudi zmanjkalo.

Za stogovi je prignal po kolovozu zajec zajko. Odkakljala sta v ščavnico.

Ob cerkvi svete Marjete v Jereki je zaslišal, kako je niže dol ob vodi zahreščala žaga. Kadar je bilo dovolj vode, je morala jutro za jutrom zgodaj začeti in je včasih zvečer še pri luči grizla hlode, da je nazačala dovolj desk za hiše in skednje in stogove in še za poslopja, raztresena po planinah. Skozi vas grede ni Peter prišel nikomur tako blizu, da bi ga bil dolžan ogovoriti, čeprav so odrasli že kar od kraja vsi vstajali. Kar dobro se mu je

zdelo, da je prišel skozi vasi domače župnije skoraj neopažen. Župan pa, če ga je prav videl. Saj tako ve. In prav gotovo mu ni nevoščljiv.

Za nizkim mostom se je Peter pogljal navkreber proti Koprivniku. Kamnitna in strma pot ga je kaj hitro ogrela. Oddahnil se ni maral; prav nič ne. Kar grede je slekel suknjčič in si ga ognil prek rame. Mudilo se mu je do vrha. Zgoraj pojiže. Vselej, kadar je hodil mimo, je rad posedel na Vodniškovem razgledniku.

Na Jerecarski ravni, na gornji strani trdo pri gošči, se je pasla srna. Neodrasla lanska kozica je bila. Ni ga ovohala. Neter je vlekel navzdol. Peter je obstal in se ni gnil. Srnica je oprežujoče dvignila glavo. Nekaj se ji ni zdelo prav. Umaknila se je med dreve. Peter je ni utegnil dolgo opazovati. Prestopil se je. V razpotegnjenih skokih je odhitela kozica mimo listnika proti Podjelju. Peter ni bil praznoveren, pa se mu je vendar zadelo, kakor bi mu bila velikooka srna voščila srečo za današnjo in za vse njegove prihodnje lovske poti. Noga mu je postala lahka. Mimogrede je bil na vrhu.

Zgoraj je sijalo še sonce. Veter je neprestano menjaval smer. Ogreti zrak s koprivniškega polja se je prelival v hladnega s senčne Jerecarske rebri. Oba sta bila prenasršena z ometičnim vonjem po odganjanjem zelenju. V smrekah na drugi strani pota je ne-

7 ugnano žvižgal drozg. Peter je sedel. Z očmi je najprej preletel dolg veneč skalnih Bukovskih gora. V vrhovih se je belilo še dokaj snežnih plazov. Pod sneg pa je že tiščalo zelenje. Črni gozdovi na pobočjih so v jasnem jutrnjem soncu kar zgubljali svojo mračnost. Jezero se je lesketalo kakor iz pravljice. nega Bogatina natočeno neizmerno bogastvo srebra. Sveti Duh in Sveti Janez sta se ogledovala v njegovi gladini. Za na samotni stoječo cerkvijo svetega Pavla so bile na široko razsejane sive strehe Stare Fužine. Studor se je tiščal pod visoko odsekano skalo. Zviška je gledal Sveti Martin na Srednjo vas. Proti razsežni češnjici je dihal rahla megla iz zamočvirjenih Blat. Sveta Marjeta v Jereki se je ozirala po bregu navzgor proti prisojenu Poljelju. Vasi je vezala med seboj skozi sveže zelena polja speljana cesta. Kakor lastovičja gnezda so bili pripeti seniki v strmo Javornico, na kateri so v starodavnih žasih triglavske žena platno belile. Vsa Zgornja dolina je ležala razgrnjena pred Petrom. Peter se kar načuditi ni mogel razkošni lepoti. Znova je bil trdno uverjen, da je njegova sreča samo v Bohinju doma.

Najbolj osvetljena je bila Studorska skala. Od daleč je bila videti kakor visok, ves razpokan zid, ki venomer grozi, da se zruši na vas pod seboj. Marsikdo bi si tudi v najbolj trdno zidani hiši ne upal pod Studorom zatiniti očesa. Studorci sami se pa iz tujca, ki ga zaskrbi varnost njihovega življenja, radi ponorčujejo, da se počutijo popolnoma varne, ko imajo vendar skalo z verigo priklenjeno. Kdor koj ne

prepozna bohinske prevejanosti in se začudi, mu skušajo še navesti, kako skrbno morajo paziti, da veriga ne zarjavi. Večkrat ta jo morajo prebarvati. Kar gledat naj pride, kako zvežejo vse lestve iz vasi in si jih še od Srenjanov sposodijo, da morejo doseči verigo, ki je zabita prav v teme nevarne skale in z žveplom zalita.

Peter se je skoraj na glas zasmejal, čeprav ga je rajna mama ravno zavoljo Studorske skale s šibo nabila, da je bil ves klohtast. Takrat je bil zadnjič tepen.

Razdrapani strmina Studorske skale je prišla Petra mikati že v zgodnjih letih. Rad se je ustavljal pod njo in jo ogledoval. Neizrečno je bil radoveden, kakšne so od blizu temne peči in rjavkasti žlebovi, ozke police in zobčasti grebeni in kaj skrivajo žrne dupline in drobne luknjice. Kozo je v otroških letih najrajši pasel v Studorju. Kar vesel se je približal steni. Ogledal jo je od obeh strani, od rudniške in od uskovniške. Največkrat se je pa z vrha navzdol zastrel vanjo. Kadar ga nihče ni videl, je tudi nekaj sežnjeval daleč splezal od roba proti sredini. Dlje se ni upal spustiti, kakor bi se bil rad. Mu je mama preveč zabičevala, da v Studorsko skalo ne sme.

Dokler je hodil v šolo, se je premagoval, in bi se bil morebiti še. Pa mu je Arhov Matija prvo nedeljo potem, ko sta dobila odpustnice, pokazal po maši vse polno lastovičjega perja raztresenega po dvoru, in mu povedal, da hodi ponoči sova pobirati mlade lastavice iz gnezd in da tudi stare lovi. Svoje mladice krmi z njimi. Gnezdi pa

nekako v sredi skale. Prosili so škan-tarjevega Tomaža, da bi jo ustrelil, pa je se dober teden ne more. So premalo svetle noči. „Do prve lune utegne sova pokončati vse nosilke sreče in vas lahko pogori,“ je zamodroval Matija. Sošolca sta se dogovorila, da popoldne po nauku sovi vrmeta njeno hudobijo in ji izpraznita gnezdo. Peter se je spomnil mamine prepovedi. Besede ni maral snesti. Zaskrbelo ga je. Matija mu je pa moral obljubiti in celo roko dati, da ne prej ne kasneje nikomur ne pove, da se ne razve. Domenija sta se še, da bo Peter plezal, Matija bo pa spodaj pazil in ga od daleč vodil v pravo smer.

V svetli kroni zelene bukke je pozvonkljala sinica: Cincincin, cincincin, cincincin, cin. Peter se je spomnil, v kakšne stiske je zašel tisto popoldne. Nikoli več ne v take. Pa je prehodil in preplezal gora, kakr nihče drugi izmed njegovih vrstnikov. Ni dosti manjkalo, da mu ni takrat z navčkom zavzvonilo: „Cin, cin, cin.“

Peter je z grušča zavil v izpran žleb. Hitro se je dvigal. Oprijemi so bili trdni. Nekatere je moral odbrskati izpod zastalega kamenja, ki je votlo zagrmelo po žlebu navzdol, dokler se ni umirilo spodaj v dnu.

Petru se je zadelo, da je priplezal že dovolj visoko. Za trdno pa ni vedel. Iz globoko izdolbenega žleba ni mogel pogledati ne na levo ne na desno. Obrnil se je okrog. Matija mu je kazal z roko, naj zavije na levo, proti sredi. Peter bi rad sledil tovariševemu navodilu, pa kaj, ko ni bilo nikjer izhoda iz žleba. Prišel je plezati še više.

(Nadaljevanje prihodnjic)